

Amsterdamse coffeeshops en hun bezoekers ~ De wietpas

10. *De wietpas*

De Nederlandse regering lijkt voornemens te zijn een pasjessysteem voor coffeeshops in te voeren: de zogeheten wietpas. Zowel de coffeeshopexploitanten als de klanten is gevraagd naar hun mening over de wietpas.

Exploitanten

Bijna negen van de tien geïnterviewde exploitanten zien uitsluitend nadelen aan de wietpas. Ook de anderen zien vooral nadelen, maar noemen daarnaast voordelen, zoals de garantie op klandizie: “De vaste klanten die zich bij jou hebben geregistreerd, mogen hun hasj of wiet alleen bij jou kopen dus je bindt je klanten aan je.” Een andere exploitant zegt dat je met zo’n pasjessysteem zeker bent dat je geen minderjarigen in je shop hebt, maar voegt hier meteen het risico op vervalsing en fraude met zulke pasjes aan toe: “Jantje van 15 gebruikt even het pasje van broer Klaas van 18.” Enkele exploitanten denken dat het misschien wel handig is om ‘tuig’ buiten de deur te houden: “Je weet wie je in je shop hebt zitten en mocht iemand dat verpesten door bijvoorbeeld te vechten, kan je deze persoon opsporen.”

Vrijwel alle geïnterviewden weten een rits nadelen te noemen. Grofweg vallen alle genoemde nadelen onder één van de volgende categorieën:

1. Registratie/privacy probleem;
2. Uitsluiting toeristen en dagjesmensen;
3. Terugkeer straathandel.

Registratie/privacy probleem

Dat klanten moeite gaan hebben met de registratie, staat volgens veel geïnterviewden als een paal boven water: “Mensen willen al überhaupt niet geregistreerd staan, laat staan als blower.” Een exploitant met nogal wat advocaten en artsen in zijn klantenkring, vertelt dat het deze mensen geen goed zal doen om geregistreerd te staan als blower. “Niemand hoeft te weten hoe vaak en hoe veel zij blowen. Waarom?” De vraag die veel exploitanten zich stellen, is

wat er gaat gebeuren met de gegevens die worden opgeslagen: “Nederland wordt steeds meer een politiestaat, ze houden je van alle kanten in de gaten. De OV chip is ook door ieders strot gedouwd, als ze het willen kunnen ze dat met de wietpas ook.” Gekoppeld aan deze categorie nadelen is de beperking van de keuzevrijheid van de klant als je maar in één shop geregistreerd mag zijn.

Uitsluiting toeristen en overige mensen

Met de invoering van de wietpas worden toeristen volgens de exploitanten “uitgesloten van deelname” en dat schiet hen in het verkeerde keelgat: “Het is gewoon discriminatie!” en “Toeristen kunnen nu veilig en kwalitatief goede cannabis kopen, waarom zou je dit in hemelsnaam willen veranderen?”. Toeristen zijn tevens een belangrijke pijler voor de Amsterdamse economie, dus de gemeentelijke kas zal volgens coffeeshophouders flinke schade oplopen. Naast toeristen kunnen dagjesmensen of bezoekende familieleden uit een andere plaats geen wiet of hasj in Amsterdam halen. Gelegenheidsblowers worden daarnaast gestigmatiseerd. Ook al blow je één keer per half jaar, zelfs dan moet je je laten registreren (als blower).

Terugkeer straathandel

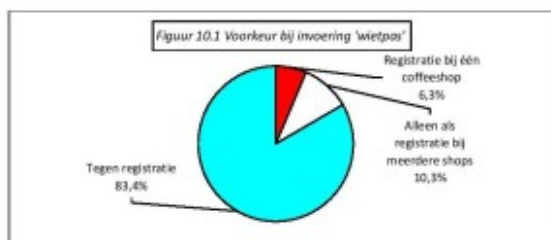
Als gevolg van het weren van toeristen uit de coffeeshops, zal volgens geïnterviewden (weer) een levendige straathandel in cannabis ontstaan. Daarbij is de kwaliteit niet gewaarborgd en verdwijnt de scheiding tussen soft- en harddrugs: “Je denkt toch niet dat Pietje hier op de hoek alleen maar cannabis gaat verkopen? Nee, die pakt meteen alles mee!” Ook Nederlandse klanten die tegen registratie zijn, zullen hun heil ergens anders zoeken en het kan volgens de exploitanten heel goed zijn dat dit op straat is. Deze illegaliteit zal voor overlast zorgen. Daarnaast zal met de invoering van de wietpas volgens sommigen de verkoop van onder de toonbank worden gestimuleerd: “Je klanten komen toch wel hun jointje bij jou halen, of je nu een coffeeshop, café of cafetaria bent.” Tot slot wijzen coffeeshophouders op de handel in pasjes die zal ontstaan. Voor minderjarigen en toeristen zal dit laatste een goed alternatief zijn om toch aan hun hasj of wiet te komen.

Naast de nadelen die gerekend kunnen worden tot de genoemde drie categorieën, vinden sommige exploitanten het belangrijk te wijzen op de hoge kosten die voor de coffeeshops gemoeid zullen gaan met het invoeren van zo’n systeem om de pasjes te maken, het materiaal en de personeelsuren om iedereen te registreren et cetera. Tenslotte zeggen twee geïnterviewden niet te snappen waarom zowel het

pasjessysteem als het afstandscriterium met betrekking tot de scholen moet worden ingevoerd, want: “Waarom zou je een coffeeshop sluiten die in de buurt van een school zit als deze shop gedwongen wordt een pasjessysteem te voeren? Met het pasjessysteem garandeer je toch dat er geen minderjarige scholieren in je shop komen? Het is het één of het ander, niet allebei.”

Klanten

In de interviews met coffeeshopbezoekers stelden we twee vragen over de wietpas. Eerst vroegen we: “Stel dat de wietpas verplicht wordt. Je wordt dan geregistreerd bij een coffeeshop en mag alleen nog in die coffeeshop. Wat vind jij hiervan?” Daarbij konden de respondenten kiezen uit drie antwoorden. Een kleine minderheid antwoordde zich dan te laten registreren en de wietpas te nemen van de coffeeshop die zij zelf kiezen. Iets meer respondenten zeiden eveneens zich dan te laten registreren als zij met de wietpas naar meerdere coffeeshops naar eigen keuze kunnen. Maar een grote meerderheid antwoordde tegen registratie te zijn.

Figuur 10.1 Voorkeur bij invoering ‘wietpas’

Vervolgens vroegen we: “Stel dat je met de wietpas toch echt alleen maar naar één coffeeshop mag. Wat zou jij dan doen?” Hierbij konden de respondenten uit acht antwoorden het best bij hen passende kiezen. Het aandeel respondenten dat nu eieren voor hun geld kiest, verdubbelt nu bijna naar krap één op de drie; meestal kiezen ze dan voor registratie bij de coffeeshop waar zij werden geïnterviewd. Ruim de helft zegt de wietpas te weigeren en dan op een andere manier aan cannabis te zullen komen. In essentie zijn bij deze bezoekers drie reacties te onderscheiden.

* *Afschuiven*. Een klein deel van de respondenten zegt iemand anders voor hen naar de coffeeshop te laten gaan.

* *Meer zelftelers*. Bijna een kwart van de respondenten zegt zelf wiet te gaan kweken of te zullen kopen van een teler.

* *Verplaatsing*. Ongeveer een kwart zegt op een andere plek hasj of wiet te gaan kopen, dan wel hun wiet of hasj te laten bezorgen.

Tabel 10.1 "Stel dat je met de wietpas toch echt alleen maar naar één coffeeshop mag. Wat zou jij dan doen?"

	n	%
Registratie in deze coffeeshop	293	24.6
Registratie bij een andere coffeeshop	84	7.0
Weiger, vraag anderen te gaan	94	7.9
Weiger, zelf kweken	161	13.5
Weiger, kopen van teler	118	9.9
Weiger, koop elders	250	21.0
Weiger, laat bezorgen	62	5.2
Weiger en stop blowen	131	11.0
Totaal	1193	100
Onbekend	21	

Tabel 10.1 "Stel dat je met de wietpas toch echt alleen maar naar één coffeeshop mag. Wat zou jij dan doen?"

Stoppers

Opvallend is dat 11% zegt te zullen stoppen met blowen als de wietpas wordt ingevoerd en je daarmee slechts naar één coffeeshop mag. In vergelijking met de overige respondenten zijn de stoppers – althans degenen die zeggen dat zij zullen stoppen - vaker mannen (93% vs. 86%), vaker Marokkaans of Surinaams (resp. 31% vs. 17%; 20% vs. 11%) en (dus) veel vaker van niet-westerse komaf (74% vs. 43%). Ook komen ze minder vaak met de fiets en vaker met het openbaar vervoer naar de coffeeshop, en hebben ze een langere reistijd (14.1 vs. 11.9 minuten). Ze blowen iets minder frequent dan de niet-stoppers. De stoppers behoren vaker tot de clusters van de gemakzuchtigen, en die van de minimalisten. Er is geen verschil naar stadsdeel, woonplaats en frequentie waarmee zij coffeeshops bezoeken.

Zelfkwekers

Respondenten die aangeven dat zij zelf zullen gaan kweken wanneer je je bij één coffeeshop moet laten registreren, hebben vaker een westerse etniciteit (62.0% vs. 52.9%). Ook blowen ze vaker en meer joints per keer en bezoeken ze vaker een coffeeshop ($p < .05$).

Conclusie

Amsterdamse coffeeshopexploitanten zien nauwelijks voordelen aan invoering van

de wietpas. Zij voorzien vooral problemen met de privacy van klanten (die zich naar hun verwachting vaak niet zullen willen registreren); vinden het niet terecht dat toeristen en dagjesmensen niet meer naar de coffeeshop kunnen, met als effect bovendien een forse aderlating voor de Amsterdamse economie; en verwachten een terugkeer van de straathandel in softdrugs, waardoor (weer) vermenging met de straathandel in harddrugs zal ontstaan.

De verwachting van exploitanten dat veel klanten zich zullen verzetten tegen de wietpas, wordt bevestigd in de enquête onder coffeeshopbezoekers. Spontaan is 83% van de bezoekers tegen registratie om de wietpas te kunnen krijgen. Wordt hen voorgehouden dat het echt zou moeten, dan breekt het verzet wat af en zegt 32% zich te zullen laten registreren. Een klein deel van de weigeraars zegt dan anderen voor hen naar de coffeeshop te laten gaan (8%), bijna een kwart (23%) wil dan zelf wiet te gaan kweken of van een wiettelers gaan kopen; en ruim een kwart (26%) kiest ervoor om op andere manieren hun cannabis te kopen (thuisbezorgers, andere dealers). Opvallend genoeg zegt 11% bij de invoering van de wietpas te zullen stoppen. Dit laatste hoorden we niet van de coffeeshopexploitanten en het is ook de vraag in hoeverre degenen die zeggen te zullen stoppen, dit ook echt zullen doen. Intentie is immers geen garantie voor daadwerkelijke gedragsverandering. Deze onzekerheid geldt overigens ook voor de - zowel door exploitanten als bezoekers geuite - verwachting van verplaatsing van de cannabisverkoop naar de straat en andere plekken. Verplaatsing naar buiten de coffeeshop is zeker aannemelijk, maar de mate waarin en de wijze waarop deze gestalte zou krijgen, zijn ongewis.

LITERATUUR

Benschop, A., Buijs, L., Engelfriet, L., Floor, G., Mourik, D. van, Nijs, S. de, Visser, B. & Korf, D.J. (2009). *Coffeeshops in het hart van de stad. Bewoners en toeristen over postcodegebied 1012 in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Bieleman, B. & R. Nijkamp (2010). *Coffeeshops in Nederland 2009*. Groningen: Intraval/Rijksuniversiteit Groningen.

Broekhuizen, J., Boers, J., Ruiters, S. & Slot, J. (2011). *Angst voor coffeeshop in de buurt gegrond? Onderzoek naar de ervaren overlast van coffeeshops én vergelijkbare voorzieningen in 8 Amsterdamse buurten*. Amsterdam: Dienst Onderzoek en Statistiek, gemeente Amsterdam.

Korf, D.J. & Liebrechts, N. (2010). *Coffeeshops, bezoekersstromen, motieven voor bezoek en spreiding in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Laar, van, M. & Van Ooijen-Houben, M. (red.) (2009). *Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid*. Utrecht: Trimbos-instituut en Den Haag: WODC.

Nabben, T. , Benschop, A. & Korf, D. J. (2010). *Antenne 2009; Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.